

سۇئال

دادام بىلەن ھاممام ئارىسىدا يۈز بەرگەن ئائىلىۋى ئىختىلاپ ئارىدىكى ئۇرۇق- تۇغقانچىلىقنى ئۈزۈشلىرىگە سەۋەب بولدى. ھاممام بىزنى زىيارەت قىلىپ تۇرىدۇ، ئەمما بىز زىيارەت قىلمايمىز. بىزگە گۇناھ بولامدۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمىز.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيەلەر ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر.

ئۇرۇق- تۇغقانچىلىقنى ئۈزۈش چەكلەنگەن چوڭ گۇناھلاردىن بولۇپ، قۇرئان- ھەدىستە ئۇرۇق- تۇغقانلارنىڭ ئۆز- ئارا سىلە- رەھىم قىلىشىنىڭ مۇھىملىقى توغرىسىدا كۆپلىگەن ئايەت- ھەدىسلەر بايان قىلىنغان بولۇپ، ئىسلام پىرىنسىپىدا بۇ مەسىلىنىڭ ناھايىتى مۇھىم ئورۇندا تۇرىدىغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ. ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسلىق مەقسەتلىرىنىڭ بىرىمۇ، كىشىلەرنى بىر- بىرى بىلەن ئىتتىپاقلاشتۇرۇپ، ئۇرۇق- تۇغقانلىق مۇناسىۋەتنى ساقلاپ قىلىش ئارقىلىق، كىشىلىك تۇرمۇشتىكى نورمال مۇناسىۋەتنى داۋاملاشتۇرۇشتىن ئىبارەتتۇر. بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ** تەرجىمىسى: **ئۇلار ئاللاھنىڭ خىشى- ئەقربالىرىغا سىلە- رەھىم قىلىشتىن ئىبارەت ئەمرىنى بەجا كەلتۈرىدۇ، ئاللاھتىن قورقىدۇ، قاتتىق ھېساب ئېلىنىشتىن قورقىدۇ.** [رەئدە سۈرىسى 21- ئايەت].

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىنمۇ ئۇرۇق- تۇغقانچىلىقنى ئۈزۈشنىڭ چوڭ گۇناھ ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان نۇرغۇن ھەدىسلەر بايان قىلىنغان: ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇئەنھۇدىنرۇۋايەت قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **«شۈبھىسىزكى، ئاللاھ تائالا مەخلۇقلارنىڭ ھەممىسىنى يارىتىپ بولغاندا، سىلە- رەھىم (يەنى ئۇرۇق- تۇغقانلىق) مۇنداق دەيدۇ: بۇ سىلە- رەھىمنى ئۈزگۈچىدىن پاناھلىنىش ئورنىمۇ؟ دەيدۇ، ئاللاھ تائالا: شۇنداق، سېنى يەتكۈزگەن كىشىگە رەھىمىمنى يەتكۈزسەم، سېنى ئۈزگەن كىشىدىن رەھىمىمنى ئۈزسەم رازى بولامسەن؟ دەيدۇ. سىلە- رەھىم: ئەلۋەتتە رازى بولىمەن، دەيدۇ. ئاللاھ تائالا: ئاشۇ سەن ئۈچۈندۇر، دەيدۇ. ئاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەگەر خالىساڭلار ئاللاھ تائالاھنىڭ بۇ ئايىتىنى ئوقۇڭلار، **فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطِعُوا أَرْحَامَكُمْ ، أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ ، أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا** تەرجىمىسى: سىلەر ئىسلامدىن يۈز ئۆرۈسەڭلار زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلارسىلەرمۇ ۋە سىلە- رەھىمنى ئۈزۈپ قويارسىلەرمۇ؟. ئەنە شۇنداق كىشىلەرنى ئاللاھ تائالا رەھىمىدىن يىراق قىلدى، ئۇلارنى ھەقىنى ئاڭلاشتىن گاس قىلدى، ھىدايەت يولىنى كۆرۈشتىن كور قىلدى. ئۇلار ھەقىنى تونۇش ئۈچۈن قۇرئاننى پىكىر**

قىلمامدۇ؟ بەلكى ئۇلارنىڭ دىللىرىدا قۇلۇپ بار شۇڭا ئۇلار چۈشەنمەيدۇ. [بۇخارى رىۋايىتى 5987-ھەدىس، مۇسلىم رىۋايىتى 2554-ھەدىس].

ئەگەر ئىنسانلار، ئۆز-ئارا ئۇرۇق-تۇغقانچىلىق مۇناسىۋىتىنى ئۈزۈشكە سەۋەب بولىدىغان ئىشلارنى ياخشى ئويلىغان بولسا ئىدى، مەزكۇر سەۋەبى دۇنيادىكى ئەڭ ئەرزىمەس نەرسىلەردىن ئىكەنلىكىنى، قىيامەت كۈنى ئاللاھ تائالانىڭ ھوزۇرىدا ھېچنەرسىدىن بىھاجەت قىلالمايدىغانلىقىنى بىلىپ يېتەتتى. ياكى ئۇ شەيتاننىڭ ئۇلارنىڭ ئارىسىغا ئاداۋەت پەيدا قىلىش ئۈچۈن تارقاتقان پىتىنىسىدۇر. شەيتان ئېتىبارسىز، نەزەرگە ئېلىشقىمۇ ئەرزىمەيدىغان ئاددى ئىش ۋە گەپ-سۆزلەر ئارقىلىق، قېرىنداشلار ئارىسىغا ئۆچلۈك، دۈشمەنلىك، ھەسەتخۇرلۇق ئۇرۇقلىرىنى چاچىدۇ.

شۇنىڭ ئۈچۈن ئىسلام پىرىنسىپى كىشىلەر ئارىسىدا سىلە-رەھىمنى ئۈزۈشكە ھەقلىق بولغان سەۋەبلەر مەۋجۇت بولغان تەقدىردىمۇ، مۇسۇلمانلار ئۆز-ئارا خاتالىقلارنى كەچۈرۈپ، ئەپۋانچىلىق، كەڭ قورساقلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىشقا رىغبەتلەندۈرۈپ، ئۆز ئارا ئۆچ كۆرۈش، ھەسەت قىلىش، دۈشمەنلىشىشكە سەۋەب بولىدىغان ئىشلاردىن ساقلىنىشقا تەۋسىيە قىلىدۇ.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان بىر ھەدىستە، بىر كىشى: ئى ئاللاھنىڭ ئەلچىسى! مېنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرىم بار، مەن ئۇلارغا ئۇرۇق-تۇغقانچىلىقنى يەتكۈزۈمەن، ئۇلار ماڭا يەتكۈزۈمەيدۇ، ئۇلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىمەن، ئۇلار ماڭا يامان مۇئامىلە قىلىدۇ، مەن ئۇلارغا كەڭ قورساقلىق قىلىمەن، ئۇلار ماڭا ئۇنداق قىلمايدۇ، مېنى نېمىگە بۇيرۇيالا؟ دېگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ كىشىگە: ئەگەر ئىش سېنىڭ ئېيتقىنىڭدەك بولسا، سەن ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىپسەن، ئۇلار بۇنىڭ بەدىلىگە ساڭا ئازار يەتكۈزۈپتۇ، سەن ياخشىلىقنى داۋاملاشتۇرغىن، بۇنىڭ مۇكاپاتىغا ئېرىشىسەن، ئۇلارمۇ ئۆز قىلمىشىنىڭ جازاسىغا تارتىلىدۇ، دەيدۇ. [مۇسلىم رىۋايىتى 2558 - ھەدىس].

يەنە بىر ھەدىستە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئۇرۇق-تۇغقانلىرى سىلە-رەھىم قىلمىسىمۇ، ئۇلارغا ئۇرۇق-تۇغقانچىلىقنى يەتكۈزۈپ تۇرغۇچى، ھەقىقىي سىلە-رەھىم قىلغۇچىدۇر. [بۇخارى رىۋايىتى 5991 - ھەدىس].

ھۆرمەتلىك قېرىندىشىم! مانا بۇ ئىسلام دىنى دەۋەت قىلىۋاتقان، تەشۋىق قىلىۋاتقان، رىغبەتلەندۈرۈۋاتقان ئېسىل ئەخلاق تۇر. ھەر قانداق بىر مۇسۇلمان كىشىنىڭ ئۆزىگە سىلە-رەھىم قىلمىغان ھەمىشەسى ياكى ئانىسى ياكى باشقا تۇغقانلىرىغا سىلە-رەھىم قىلىشتا ئىككىلىنىپ قىلىشى توغرا بولمايدۇ.

قېرىندىشىم! سىز دادىڭىز بىلەن بىرلىكتە ھامىڭىز بىلەن بولغان سىلە-رەھىمنى ئۈزۈپ قويسىڭىز توغرا بولمايدۇ، بەلكى سىز ئۇنىڭغا سىلە-رەھىم قىلىشىڭىز، ياخشىلىق قىلىشىڭىز، مۇمكىن بولغان ۋاسىتىلەرنى قوللىنىپ دادىڭىز بىلەن ئۇنىڭ ئارىسىنى ياخشىلاشقا تىرىشچانلىق كۆرسىتىشىڭىز ئىنتايىن زۆرۈر.

ئاللاھ تائالا سزنى ياخشىلىققا مۇيەسسەر قىلسۇن.